

I. N. D. O. M.
DISSERTATIO ACADEMICA
DE
NOBILITATE,
DEMORTUIS COLLATA,

QUAM
CONSENSU AMPL. FACULT. PHILOSOPH. IN REG.
AD AURAM ATHENÆO
SUB PRÆSIDIO
MAG. JOHANNIS BILMARK,
HISTOR. ET PHIL. PRACT. PROFESS. REG. ET ORD.

Publice ventilandam sistit

JOHANNES AGANDER,

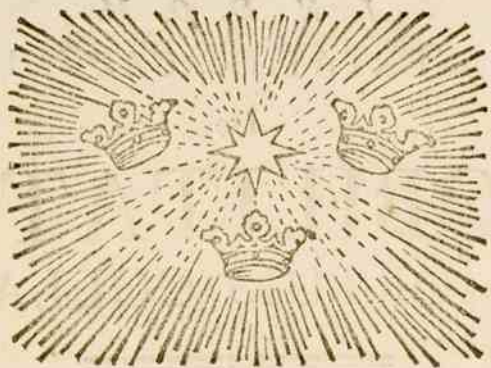
Wiburgensis.

In AUDIT. MAJORI Die & V. Maji An. MDCCLXXXI.

H. A. M. C.

A B O Æ

Impressâ apud Viduam Reg. Acad. Typ. J. C. FRENCKELL,

§. I.

Quam animis mortalium alte indidit Summus rerum omnium Conditor. *φιλαυτία*, tantum abest, ut per se sit vituperanda, ut eadem potius, dum rationis nostræ imperio regitur, torporem excutiat naturalem & stimulos nobis addat ea anquirendi, quæ felicitatem nostram vel confirmare, vel etiam promovere possunt. Hæc quoque est, quæ nobis dicitur, tutissimam ad dignitates perveniendi viam esse eam, quam egregia sternunt facta, honoremque, qui consistit in propenso aliorum de nostris meritis iudicio, non nisi jugi virtutum exercitio comparari. Sicut enim virtus digna est, quæ propter seipsam expetatur; ita etiam eadem facit, ut illum, cui ipsa eminenter inest, omnes amore ac veneratione quadam prosequantur; præsertim si patriæ, civibusque suis ita inservierit, ut meritorum ipsius splendori nulla proprii lucri aut commodi nebula sit admixta. Non desiderat quidem virtutis alumnus illa veneratione.

nerationis sive publicæ sive privatæ documenta, quæ ipsi passim exhibentur, nec encomia illa, quibus tanquam gloria quadam nomen ejus ornatur, adfectat, quum neutrum permittat ipsius modestia; sed nec tamen eadem, imprimis contra spem & opinionem collata, adspernatur, amplissimam laborum exantlatorum mercedem censens, a suis probari civibus. Huc quodammodo spectat id, quod de THEMISTOCLE legimus, qui aliquando interrogatus: quem vitæ diem sibi maxime gloriosum putaret? illum, inquit, quo post victoriam Salaminiam in theatrum progressus, omnium spectatorum oculos in me unum conversos cernerem. Ita omnino est, honorificentius enim est, tacite ignotumque probari, quam publica panegyri præsentem celebrari. Nec multum subinde refert, a quo promeritus nobis deferatur honos; ipsa enim simplicitas ingenuum magis delectat, quam Optimatum minus spontanea recordatio. Et procul dubio majori honore ex sua sententia adfectus fuit Celeberrimus GELLERT a rustico, qui in signum grati animi ob fructus, quos ex lectione librorum illius hic se percepisse fatebatur, ipsi obtulit modicam lignorum molem, quam si carmen diu meditatam doctus quispiam illi consecrasset. Valent autem ea, quæ hactenus attulimus, de existimatione simplici, in qua videlicet agentis merita tantummodo in censum veniunt.

§. II.

Enimvero bonus quilibet Princeps, qui suorum civium est Pater, virtutem argere non finit, sed quoties insignium meritorum radii e tenebris vel squalore promicant, toties tales cives in apricum producit atque in altioribus honorum gradibus constituit, ut ampliorem habe-

ant occasionem dotes, sibi five a natura five a fortuna concessas, in multorum commodum explicandi. Comprobat hoc ipsum Historia, quæ docet apud Hebræos, Græcos, Romanos, Germanos, Gothos, immo apud populos tantum non omnes præmia & honores Viris bene meritis fuisse paratos. Quod quidem institutum nec æqualitati hominum naturali repugnat. Cum enim Status Naturalis pro præsentè mortalium indole sit ineptus, in quo desiderarum consequamur felicitatem, igitur invitante naturali instinctu & svadente sana ratione homines in societates, quæ bonorum sunt præsidia atque vitiorum repagula, convenerunt. Hæ autem sine ordinis observantia consistere non possunt; ubi autem ordo est, ibi quoque est prius & posterius, ibi simul majus & minus invenitur; quare necessum fuit, ut in Societate esset quædam inæqualitas & distinctio cum munerum tum etjam cum his connexarum prærogativarum, eum quidem in finem, ut caritas inter homines alatur, ut superiores inferioribus opitulentur & prosint, & hi illis obediant, atque adeo in apparente hac diversitate sit realis quædam unitas ac vera concordia. Quum itaque honorum studium officiis hominis & civis non repugnet; haud mirum est, si Viri erectioris indolis verum honorem, non vanam gloriæ auram, summopere expectaverint; probe gnari, quod sicut illi essent luculenta meritorum testimonia, ita hæc esset impotentis animi & te suaque potissimum admirandis frivolum oblectamentum.

§. III.

Quamvis autem multi multa, eademque prorsus præclara præstiterint, ut promeritis vivi fruerentur honoribus; docet tamen experientia, quod haud pauci hæc
sua

sua spe exciderint, & quod honos instar Phoenicis fuerit, qui ex cineribus clarorum Virorum succrevit, nec ipsos concomitatus, sed subsequutus fuit. Cujus paradoxo variae adferri possunt causae. Licet itaque Natura quosdam insignibus animi dotibus instruxerit; ipsa tamen simul nimis parca fuit in tribuenda corporis forma, quam minus felicem praebuit; & hunc proinde corporis habitum, ab animi indole diversum, primam constituit causam honoris, vivis denegati. Ceteri enim mortales hinc occasionem sibi sumunt, nomen praestantium Virorum obscurandi, & contemptum eorum apud praesentes sciendi; quasi vero non oporteret illi favere, cui ipsa Natura in singulis non fuit propitia. Sic licet Lacedaemoniorum Rex AGESILAUS multas res domi forisque praecelas gessisset, attamen quum exiguus & altero pede claudus esset, & cives sui sinistram de ipso foverunt opinionem, & hostes ipsum contemserunt; quasi eximiis virtutibus non alius esse posset ornatus, nisi qui proceritate corporis emineret. Deinde iniqua fortuna impedimentum haud leve multis, ad honores per meritum semitam contendentibus, objicit; siquidem plerique homines aspiunt alios non tam ex virtutibus, quam ex negotiorum successu felici. Oblique etiam intervenit invidia, quae umbram luci miscet, ne meritum ac beneficiorum jobar nimis late explendetur; unde fit, ut multi, qui laudantur quidem, praemia tamen desiderent. Ad posteros autem solum meritum, nulla pervenit invidia. Bene ergo Statius:

*Mox tibi, si quis adhuc pratendit nubila livor,
 Occidet, & meriti post te referentur honores.*

Ipse etiam agendi modus sicut ad famam vel augendam vel minuendam; ita etiam ad honores diversimode confert.

Quodcumque enim simpliciter & absque magno quodam apparatu fit, id plerumque, quantumvis in se fuerit eximium, parum æstimatur; dum contra alia, tantum quod sint insolita, alios in multam conjiciunt admirationem. Ex quo fundamento heros sagatus communiter præferitur togato, licet hic obortas belli tempestates sine ullo patriæ suæ periculo, ille autem cum ingenti civium suorum dispendio composuerit. Quibus jam allatis causis addere licet, tum quod quorundam modestia faciat, ut alii eos minus æstiment, quos minus sibi ipsis statuere pretium animadvertunt, tum etiam quod commune hoc sit mortalium vitium, ut sua tum demum intelligant bona, quum quæ in potestate habuerunt, ea amiserunt; haud aliter ac peregrinantes præstantiam lucis solaris tum agnoscunt & celebrant, postquam noctis tenebræ ingravescere cœperunt. Denique, quum Principes, qui præcipuorum in civitate sua honorum sunt arbitri, merita civium diversimode tam propter se, quam ratione rerum circumstantium æstimare soleant, diverso etiam modo eisdem honores tribuunt, & jam solem orientem, alio autem tempore eundem occidentem respiciunt.

§. IV.

Inter honores autem, quibus frui civibus datum est, præcipuo quodam loco inde a remotissimis temporibus habita fuit *Nobilitas*, qua tamen intelligitur non tam *Ethica*, quæ consistit in illa sive tacita sive publica æstimatione, qua singulos prosequimur, quos virtutibus ac meritis eminere cernimus, unde veteri dicitur proverbio: *Sola virtus nobilitat*, quam potius *Politica*, consistens in illo dignationis gradu, quem summus Imperans civi, de se & sua patria optime merito, concedit. Atque
ut

ut hæc ipsa foret conspicua, insignia quædam, tituli ac prærogativæ cum isthac nobilitate solent conjungi: ad illa pertinent arma gentilitia certis figuris atque emblematis ornata, ad has autem spectant immunitates & peculiaria quædam jura, apud diversas nationes non eadem. Enimvero sicut ambitio mortalium plus ultra plerumque tendit; ita nobilibus non satis fuit, a ceteris civibus dicto modo distingvi, sed etiam dignationum gradus inter ipsos fuerunt introducti, unde diversi Nobilium Ordines exstiterunt, ita quidem ut sæpe non minus statuatur discrimen inter eos, qui sunt in suprema & infima Nobilium classe, quam inter hos & ceteros cives ignobiles. Quocirca solummodo observamus, tum quod in patria nostra antiquissimis temporibus ingenui dispescerentur in *Tignarmân* & *Bondones*, tum etiam quod antiquæ nostræ leges mentionem faciant plurium nobilitatis graduum, utpote 1:o *Illustrium* Triborne, Equitum & Nobilium de senatu. 2:do Equitum & Nobilium extra senatum. 3:tio Nobilium Equitibus æquiparandorum. Qualis nostro ævo sit apud nos Nobilitatis constitutio, nisi in patria plane hospitem fugere potest neminem. Enimvero licet Politica Nobilitas sine Ethica nunquam esse possit, siquidem illa alias virtutis non foret præmium; non tamen singulæ virtutes per se aptæ, quæ nobilitatem politicam suis concilient cultoribus, sed necesse omnino sit, ut ex earum sint numero, quæ in totius societatis salutem tendant ac sese late diffundant; quare temperantiæ, mansuetudinis, disciplinæ domesticæ atque aliarum ejusmodi virtutum causa quempiam Nobilitatis insignia obtinuisse, nulli, quos novimus, annales memoriæ produnt, ideo quod benefica harum indoles vel singulas personas respiciat, vel saltem intra privatos sese exlerat parietes. At si quis sive justitiam in tribu-

nali-

nalibus æqua lance administrando, hinc malitiam valide represserit, inde implicatam insidiis innocentiam liberaverit, sive imminentes Patriæ suæ calamitates sua prudentia ac fortitudine averruncaverit, vel scientiarum limites suis lucubrationibus & observationibus in generis humani utilitatem prorogaverit, vel etjam magnam opum suarum partem in subsidium patriæ exhaustæ impenderit; hæc singula tanti censentur momenti, ut per tales meritorum gradus civis ad nobilitatis culmen possit provehî.

§. V.

Quæsitum sapius fuit: An Nobilitas esse debeat hereditaria, adeo ut ipsa ad posteros, quales demumcunque illi fuerint, per se devolvatur integra? Dantur nonnulli, iidemque rigidi adeo morum & institutorum censes, ut hoc ipsum æquitati naturali minus convenire existiment. Quum enim nobilitas sit præmium virtutis atque egregiorum factorum, nihil minus æquum judicant, quam ut quidam cives per nativitatem jus obtineant, consequendi honores ac titulos, nec non alias prærogativas, quas non promeruerunt, & quibus nonnunquam sunt indigni. Contra vero ea monent alii, nobilitatem non sine omni in patriam fructu jure hereditatis devolvi in posteros. Quum enim generosi parentes suos liberos posterosque intentissimo amore complectantur, eisque optime cupiant, nullam omnino occasionem prætermittent, nec ullis parcent curis aut sumptibus, ut filios posterosque uti suis titulis ita etjam virtutibus ac meritis suis dignos relinquunt, si sciant, eosdem in confortium suæ nobilitatis per ipsam nativitatem venturos. Liberi vicissim fumosas Majorum imagines longa nec
inter-

interrupta ferie dispositas videntes, hinc excitabuntur ad præclara quævis facinora, haud aliter ac MILTIADIS tropæa THEMISTOCLEM dormire non sinebant; nam torpidus admodum est, quem non Pater Æneas & avunculus excitat Hector. Medium heic tenuerunt Reges nostri sapientissimi, qui nobilitatis insignia & nomina nec non quasdam immunitates esse voluerunt hereditarias, munera autem honorifica non nativitatis decora, sed meritorum statuerunt præmia.

§. VI.

Ambiguæ magis sunt quæstiones: An Nobilitas etiam conferenda sit Viris, jam pridem demortuis, sed quorum, dum vixerunt, insignia fuerunt merita? Item an tale institutum patriæ prodesset? Verum quidem est, quod vita defuncti nullo rerum hujus mundi sensu adficiantur: attamen nihil impedit, quin in ipsos, licet post fata, conferatur honos, pro quo obtinendo & post discessum e vita continuando nullas ipsi subterfugerunt molestias aut labores, nec ullis pepercerunt sumtibus, quos ipsorum ferret conditio. Proinde nec ab æquitate naturali nec a publico commodo est remotum, si nobilitas, alicui concessa, non descendat modo ad liberos posterosque, sed ascendant etiam ad parentes licet demortuos; quippe qui in vivis adhuc superstites, scientes qualis ipsos maneret honos, pro liberis suis optime educandis & ad conspicuas dignitates per meritorum gradus promovendis maxime laborarent, quum ita sperare possent, se in societatem honoris, in liberos collati, fore perventuros. Quid? Quod ingenua grataque posteritas progenitores suos, quos vivos satis colere non potuit, post horum obitum in consortium indeptæ nobilitatis libenter adsumet.

met. Quo quidem instituto sicut vanitati locus præciditur; ita vicissim nullius virtuti via ad nobilitatis decora obtinenda ullo tempore est præclusa, quin potius lumen a parentibus accensum quidem, sed a filiis illustrius factum ab his ad illos gratissimo repercutietur modo.

§. VII

Quamvis frequentiora sint exempla Nobilitatis in posteros progressiva, quam in parentes retrograda; nec tamen hæc prorsus desiderantur, ceu annales docent; horum itaque quædam tantummodo, brevitati litantes, in medium proferemus, alterum exoticum, domesticum alterum. Sicut igitur in vastissimo Chinesis imperio varia ab antiquissimis inde temporibus vigent instituta, a nostris moribus remota; ita etiam nobilitas ibidem est personalis, quæ nunquam in liberos devolvitur, interdum autem in parentes demortuos revolvitur. Sed hoc ipsum graphice adeo describit G. T. RAYNAL dans L' Histoire Philosophique & Politique des établissemens des Europeens dans les deux Indes Tom: I. p. m. 141, 142, ut propria ipsius verba, quamvis austeram sapiant philosophiam, bona lectoris venia proferam: *Cette Morale sublime, qui perpetuë depuis tant de siècles le bonheur de l' Empire Chinois, se seroit peut être insensiblement altérée, si des distinctions chimeriques attachées à la naissance, n' eussent rompu cette égalité primitive, que la Nature établit entre les hommes, & qui ne doit céder qu' aux talens & aux vertus. Dans tous nos Gouvernemens d' Europe, il est une classe d' hommes, qui apportent, en naissant, une supériorité indépendante de leurs qualités, morales. On n' approche de leur berceau qu' avec respect. Dans leur enfance tout leur annonce qu' ils sont faits pour commander*

der aux autres. Bientôt ils s'accoutument à penser qu'ils sont d'une espèce particulière, & sûrs d'un état & d'un rang, ils ne cherchent plus à s'en rendre dignes. - - Cette institution, à laquelle on a dû tant de Ministres médiocres, de Magistrats ignorans & de mauvais Généraux; cette institution n'a point lieu à la Chine. Il n'y a point de Noblesse héréditaire. La fortune de chaque citoyen commence & finit avec lui. Le fils du premier Ministre de l'Empire n'a d'autres avantages au moment de sa naissance, que ceux qu'il peut avoir reçus de la nature. On annoblit quelquefois les ayeux d'un homme, qui a rendu des services importans: mais cette distinction purement personnelle, est enfermée avec lui dans le tombeau. & il ne reste à ses enfans que le souvenir & l'exemple de ses vertus.

§. VIII.

Quo plura motiva, imprimis quo majora ac diuturniora pramia virtutibus ac meritis publice sunt proposita, eo major etiam est spes, plures in civitate futuros, qui tam interna officiis suis satisfaciendi obligatione commoti, quam externis honorum ornamentis excitati, nulli parcant studio, ut egregiis in patriam civisque suos meritis aditum sibi ad nobilitatis fastigium parent. Hanc ingenii humani indolem probe cognoscentes Reges, qui Syethicum ornarunt solium, non tantum decreverunt, ut nobilitatis tituli ac jura a Parentibus, qui eadem primi obtinuerunt, ad ultimam eorum posteritatem, seu bona hereditaria, transferrentur, sed clementer nonnunquam statuerunt, ut illorum Patres, qui, donec vixerunt, fuerunt illustres, post fata haberentur ut illustrissimi; aperte testantes, tum quod insignia defuncti Patris merita egregio filio auctum nobilitatis axi-

oma pepererint, tum etiam quod præpropera mors destinatos Patri honores ipsi cum vita surripuerit. Hujus cum plura adferri possent exempla, unico erimus contenti. In Templo Cathedrali Aboënsi cernitur eximium monumentum sepulchrale in memoriam Illustrissimi ACHATII TOTT, quondam Regni Senatoris & Campimareschalli erectum, cujus capulo ex ære confecto inclusum est Diploma Regium, quo Herois modo nominati filius Dominus CLAUDIUS TOTT a Regina Svethiæ CHRISTINA, quæ ipsi optime cupiebat (♣), una cum Patre in supremam Nobilium classẽ, in Ordinem videlicet Comitum, cooptatur; quare etiam Dominus ACHATIUS TOTT in cenotaphii jam memorati marmore, quod præcipua ejus merita deauratis litteris expressa sistit, saluratur Comes de Carleborg; quem tamen titulum Regina Serenissima filio ejus D:ño Claudio Tott primum addidit. Juvat autem ex gratiosissimo hocce Diplomate, quædam tantummodo momenta, quum illud sit prolixius, quæ ad præsens spectant institutum, adferre. Wij Christina &c. &c. Giöre vitterligit, at åndock dygd och åra altid år heder och vördning vård, så år det likvål allenast då, når hon så vida år uppstigen och avanceret, at de som dårmed begåfvade åro, hafva förmedelst sitt dygdige, tappre och redelige förhållande meriterat at förhöjas til de högste och vårdeste charger i Rijket; förthenskul de ock icke allenast hafva förtjent all den åhra, respect och anseende, som samma åmbete tilkomma och vidhängja, utan ock med förbåttring af stånd, dignitet och vilkor, jämvål uppå sin döda mull, och når Öfverheten tilförene förmedelst deras hastiga frånfälle icke hafver det kunnat gjöra, at honoreras och beprydas: Hinc recensentur merita D:ni Achatii Tott, & tam præmia & jura, quam officia Clau-

dii

dii, tandemque circa finem diplomatis hæc adduntur: Därhos och ändock Wij således hafve benådat Grefve Claës Tott med Grefskap och dertil hörige priwiliegier, likväl medan sådant alt år i respect af hans framledne Faders meriter skedd, och det intet skulle hafva felat honom sjelf, hvar han til Wåra myndige år hade öfverlefvat; Förthentkull wele och förordne Wij, Gjøre det och hårmæd i detta Wårt öppna brefis kraft, at hans efterlätne Hustru, Ofs älskelige, Wålborna Fru CHRISTINA BRAHE, bohren Grefvinna til Wisingsborg, Fru til Liuxala och Lahals Lån, skal icke allenast utur detta Grefskap njuta och bekomma sin lifgeding, efter det såt och ordning, som uti Privilegierne, Grefve ståndet gifne, beskriwit år, utan ock hafva och njuta all den respect, heder och åra, som Grefvinnor med råtta tilkommer, och icke annors, än wore Hennes framledne Man en Grefve död &c.

Sed plura in hoc adferre argumento vetat cum festinatio tum curta domi supellex.

(a) Histoire Politique du Siècle Tom. I. p. 262. Le jeune de Tott, Gentilhomme Svedois, eut le bonheur de lui (la Reine Christine) plaire & elle l'éleva au plus haut rang. Si les Etats avoient voulu l'en croire, ils auroient reconnu ce jeune Seigneur pour l'heritier de Charles Gustave.

